



# HURRIYAT

Mustaqil gazeta

2017-yil 24-may, chorshanba

\* № 21 (1032) \*

1996-yil dekabrdan chiqsa boshlagan \*

Elektron manzil: info@uzhurriyat.uz \*

www.hurriyat.uz

## ДАХЛДОРЛИК ҲИССИ

"Халқ билан мулокот ва инсон манфаатлари йили"да тўрт кун давомида пойтакт ижод ахлидан катта бир гуруҳ Сурхондарёнинг барча туман ва шаҳарларида, ҳатто энг чекка кишлоларида ҳам бўлиб, фуқаролар, ўкувчилар, ҳарбийлар билан дилдан курган сұхбатлари ва ижролари шубҳасиз, тингловчиларга катта завқ-шавк улашиди.

⇒ 3-бет

## Ч ОРШАНБАДАН ОРШАНБАГАЧА

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Туркманистон Президенти Гурбангули Бердимухамедовнинг тақлифиға биноан 19-20 май кунлари амалий ташриф билан ушбу мамлакатда бўлди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев 21 май куни Саудия Арабистонининг Ар-Риёд шаҳрида бўлиб ўтган Араб-мусулмон мамлакатлари ва АҚШ саммитида иштирок этди.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Шавкат Мирзиёев Саудия Арабистонига ташрифи давомида Ислом тараққиёт банки Президенти Бандар Ҳажар билан учрашиди.

2017 йилнинг 22 май куни Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Сенати Кенгашининг мажлиси бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасида Ўзбекистон ва Европа Итифоқи парламентлараро ҳамкорлигига бағишлиланган давра сұхбати бўлиб ўтди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси ва Сенатида Бутунхитой халқ вакиллари кенгаши Доимий қўмитаси раисининг ўринbosari, бosh хотиби Ван Чэн билан учрашув бўлиб ўтди.



## ХИНДИСТОНЛИК ТАЛАБАНИНГ ИХТИРОСИ

Хиндистонлик талаба Рифат Шаарук дунёдаги энг кичик ва енгил йўлдошни яратди. Мазкур ихтирога НАСА ўтказган танкос асос бўлган.

Талаба йигитнинг кайд этишича, бу ишни нолдан бошлаган. Йўлдош углерод толаларидан яратилган ва ЗД принтерда босиб чиқарилган. Бор-йўги тўрт сантиметрлик йўлдошда Ернинг ҳаракат тезлиги, айланиши ва магнитосферасини ўлчаб берувчи саккизта узатгич (датчик) бўлиб, кўриниши қовурғасимон, вазни эса 64 грамм.

⇒ 5-бет



## Энг яхши ахборот-ресурс маркази

Андижонда "Йилнинг энг яхши ахборот-ресурс маркази" кўрик-тандовининг мамлакат босқичи бўлиб ўтди

Президентимиз раҳнамолигида китоб мутолааси ва китобхонлик маданиятини оширишга қаратиллаётган алоҳида эътибор халқимиз тафаккурини юксалтириш, ёш авлодни мустақил фикрлайдиган юксак маънавияти инсонлар этиб тарбиялашда муҳим омил бўлмоқда.

Ушбу танлов ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасалари тасаррufидagi ахборот-ресурс марказлари фаолиятини такомиллаштириш, китобхон ўкувчилар сафири кенгайтириш, хизмат кўрсатиш сифатини ошириш, бу борада самарали фаолият юритаётган марказларни аниқлаш ва муносиб

рагбатлантиришга хизмат киласетириш.

— Айни пайтда ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасаларида фаолият юритаётган 1 минг 550 дан ортиқ ахборот-ресурс маркази замон талаблари асосида жиҳозланган, — дейди Ўзбекистон Республикаси Олий ва ўрта маҳсус таълим, касб-

хунар таълими маркази бош мутахассиси Комилжон Мавлонов. — Улардаги мавжуд 31 миллион 830 минг нусхадаги адабийтдан 4 миллион 200 мингга якун китобхон, журналдан, 1 миллион 476 мингдан зиёд ўкувчи фойдаланмоқда.

Танловда ўрта маҳсус, касб-хунар таълими муассасаларининг ахборот-ресурс марказлари жамоалари ўзларининг иш фаолиятига оид кўргазмалар, альбом ҳамда яратган веб-сайтларини намоиш этиш, тест саволлари ва маънумотлар базасини яратиш борасида гибилийтада билимга яхши таълимни берадиганни таълимини ўтказди.

Андижон машинасозлик институти қошидаги 2-академик лицей ахборот-ресурс маркази биринчи ўринин эгаллади. 2-ўринта Бухоро автомобиль ва йўллар касб-хунар коллежи, 3-ўринга Тошкент вилояти Қибрай молия-иқтисодий коллежи ахборот-ресурс маркази сазовор бўлди.

— Бугунги голиблик жамоамизният ҳар бир азосига кетта масъулият юклаб, янада фаол меҳнат қилишга уйданади, — дейди Андижон машинасозлик институти қошидаги 2-академик лицей ахборот-ресурс маркази раҳбари Муҳаммад Солиев. — Танлов тизим ходимларининг ўзаро тажриба алмасиши, илгор иш усулларини ўрганишига ёрдам бериши билан янада мумкин.

Голиб ва совриндорлар ташкилотчиларнинг фахрий ёрлиқ ва эсадлик совфалари билан тақдирланди.

**Ф.УБАЙДУЛЛАЕВ,**

ЎзА мухбари

Суратда:

тадбир катнашчилари

**З.УЗОКОВ**

(ЎзА) олган сурат

## ОАВ: ахборот шаффоғлиги тараққиёт гарови



Кече Ўзбекистон Миллий матбуот марказида Ўзбекистон Журналистлари ижодий уюшмаси томонидан Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатасининг Ахборот ва коммуникация технологиялари масалалари қўмитаси, Ўзбекистон Республикаси Ахборот

технологиялари ва коммуникацияларини ривожлантириш вазирлиги билан ҳамкорликда ташкил этилган "Давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолиятини очиқлигини таъминлаш, бунда оммавий ахборот воситаларининг масъулиятини ошириш масалалари муҳокама этилди.

Очиқ мулокот тарзида ўтган тадбирда давлат ҳокимияти ва бошқарув органлари фаолиятини очиқлигини таъминлаш, бунда оммавий ахборот воситаларининг масъулиятини ошириш масалалари муҳокама этилди.

4 ►

## Хурматли шуштарийлар,

2017 йил учун  
"HURRIYAT"  
газетасига обуна  
ишлари давом этмоқда.

Газетамизга обуна  
бўлолмаганлар эса уни  
савдо дўконларидан  
харид қилишлари

мумкин.  
Ўқинг, баҳра олинг ва  
уни ҳамроҳларингизга  
хам хада ётинг.

Бундан ташкири,  
"Hurrriyat" да  
чоп этилган  
материаллар билан  
www.hurriyat.uz сайти  
орқали ҳам  
танишишингиз мумкин.



## БИЛИМИ ЗЎР МИНГНИ ЙИҚАР



Шу йил 5-майда  
2017—2018 ўқув  
йилида Ўзбекистон  
Республикасининг  
олий таълим муас  
сасаларига ўқишига  
қабул қилиш тўғриси  
да" Ўзбекистон  
Республикаси Пр  
езидентининг қарори  
қабул қилинди.  
Хуш, бу йил олий

ўқув юртларига  
қабул жараённида  
қандай ўзгаришлар  
бўлади? Умуман,  
мазкур қарорнинг  
зарурати ва моҳияти  
нимада? Шу каби  
саволларимизга  
жавоб олиш мақсади  
да Ўзбекистон  
Республикаси олий  
ва ўрта маҳсус таъ

лим вазирлиги кадрлар тайёрлаш ва олий таълим муассасаларини ташкилий-методик таъминлаш бош бошқармаси бошлиги ўринbosari Барно РАЖАБОВ билан сұхбат ўюштиридик.

2 ►



# Дахлдорлик ҳисси

## ► ЎЗБЕКИСТОН ЁЗУВЧИЛАР ЎШМАСИ ЙЎЛЛАНМАСИ БИЛАН

Айни кунда Ватанимизда бўлаётган ўзгаришлар, янгиланишлардан ҳар биримиз фахру фууруга тўляяпмиз. Кенг кўламли бу бунёдкорлик, ободлик ва фаровонликлар албатта, бутун ҳалқимиз, ичинун, ҳар биримизнинг ҳаётимизга бевосита дахлдор, алоқадор десак янглишмаймиз. Алалхусус, яқинда мамлакатимиз жанубий дарвозаси саналган Термизга бориб, у ердаги улкан ўзгаришларни кўриб, кўнгилдан шу гаплар кечди.

**К**ейинги йилларда курилган «Сурхон» спорт маҳмаси, ёшлар маркази, Темир йўл бекаси, Термиз Давлат университети биноси, Археология музей шаҳарга узукка кўз кўйтандек яратиб турибди. Энг асосийси, бундай ўзгаришлар вилоят марказидагина эмас, балки барча туманларда ҳам кузатилмоқдади, буларни кўриб, баҳру дилингиз очишли. Шу кунларда Сурхондарё вилоятида «Буюк келажагимизни мард ва олижоноб ҳалқимиз билан бирга курамиз

тиклиари қадим момоларининг тикиувчилик, чеварлик санъатини ҳали-ҳамон эъзозлаб давом эттираётганига имон келтирдик. Кўргазмадан ўрин олган ўзгувчиларнинг кўплаб фарҳий ёрликлари, нуфузли спорт мусобақаларида кўлга киритган медаллари, ёш ижодкорларнинг илк китоблари Ватанимиз чекка бир худудидаги мактаб ўзларининг ижод, билим ва спорта марказда яшовчи тендошларидан асло ортда қолмайтганидан далолат берарди.

«Пасхури» маҳалласидаги 5-мактабдаги учрашувимиз таасирот ва ҳаяжонларга янада бой бўлди. Азиза Бегматова чалтган чанқовузга шу маҳалалик қизларнинг чанқовузлари жўр бўлди. Юртдошлар ҳузурида Сурхонни маҳл этувчи ушбу сатрлар қалбимдан кўйилиб келди:

Болалиғим боғларига  
юзим бурсам,  
Дашт еллари  
мавжланади кўзларимда.  
Соғинчларга тўлиб-тўлиб  
Сурхон борсам,  
Гул пояндоз тўшар  
қўялар изларимга.

Ота-бобом от сурган  
қўр адирларим,  
Қўксим тўлиб олайтман  
сиздан ҳаво.  
Она тупроқ,  
Бунча иссиқ багирларине,  
Юрагимга бунча яқин,  
азиз маъво.

Аждодларим дарж  
айлаган ўчмас дастхат,  
Минг ўйларни  
кечаётган минорлари,  
Агар бунда тилга кирса  
дову дараҳт,  
Не сирларни сўйлар  
Сайроб чинорлари.  
Кушонийлар, Чаганиён,  
кўхна Бақт,  
Заравутда юрдим  
бобом изларидан.  
Учирса-да, олисларга  
мени тақдир,



Кумкўргонни олиб кетдим

кузларимда.

Илдизларим туташгандир  
илдизингга,  
Кўнгилларим ҳуриллайди  
Сурхон десам,  
Ўн етти ўйл шерик бўлдим  
ном тузингга,  
Бу қарзимни узламасман  
ўлгичча ҳам.

Мехмон ижодкорлар ўз чишилларидан ташқари мактаб ўзгувчиларининг шеър ва қўшиклиарни тинглаб, рақсларини томоша қилиб. Сурхондарёнинг чекка бир маҳалласидан ўнлаб ёш истебодлар етишиб чиққёттанидан хис-ҳаяжонларни ишириши олишимди.

Тарғибот гурухи аъзолари ўшлар билан мулоқот чоғида юртимизда кейинги 7-8 ой ичida юз берган ўзгаришларга, Давлатимиз рахబари Шавкат Мирзиёев томонидан қабул килиниёттан долзарб ҳамда муҳим фармон ва қарорларга ҳам алоҳида эътибор қаратдилар. Жумладан, Президентимиз фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришин Ҳаракатлар стратегияси мамлакатимиз жадал тараккиётини белгилаб берувчи муҳим дастурларни ҳужжат бўлганини, унда ифодаланган аниқ ва-зифалар ҳабар бир юртодимизнинг қалбидан чукур ўрин олиб, одамларни даҳдорлик тўғуси билан яшашга, Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган мақсадларга эришища фаол иштирок этишига ундаётгани бора-сида сўз юритилиши.

— Бутун коллежимиз ўзгувчилари ҳаётидан унтуимлас воеча юз берди, десам муболага бўлмайди. Зоро, пойтахтдан та- ники шоирлар, санъаткорлар ташвиш буориб, ўтказган мазкур тадбир улар ҳаётидан чукур таассурот қолдиди, — дейди коллеж директори Эргаш Йўлдошев. — Тағибида янграган шеър ва қўшиклиар, ибратли ҳаётӣ мисоллар ўзларини таҳсилотни созонда ижроиди ажойиб кўй ва қўшиклиарни тинглаб, мароқли ҳордик қиқарши билан бирга тарғиботчилар гурухининг бугунги кунда юртимизда кечачётган янгиланишлар борасидаги сухбатларидан баҳраманд бўлиши.

Айни пайтда мамлакатимизда ёш авлоднинг интеллектуал салоҳиятини янада юксалтириши, ўзлар иштаганда маданиятини шакллантириши, маҳаллар ва таълим мусассаларини бадий, маърифий, илмий-оммабоп ҳамда тарбиявий мазмундаги адабиётлар билан таъминлашни янада кучайтириши алоҳида эътибор қаратдилар. Жумладан, Президентимиз фармони билан тасдиқланган 2017 – 2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришин Ҳаракатлар стратегияси мамлакатимиз жадал тараккиётини белгилаб берувчи муҳим дастурларни ҳужжат бўлганини, унда ифодаланган аниқ ва-зифалар ҳабар бир юртодимизнинг қалбидан чукур ўрин олиб, одамларни даҳдорлик тўғуси билан яшашга, Ҳаракатлар стратегиясида белгиланган мақсадларга эришища фаол иштирок этишига ундаётгани бора-сида сўз юритилиши.

Сўзимизни муҳтасар кипсак, «Ҳалқ билан мулоқот ва инсон манфаатлари йили»да тўрт кун давомида пойтахт ижод ахлидан катта бирга гурух Сурхондарёнинг барча туман ва шаҳарларида, ҳатто энг чекка кишлопларидан ҳам бўлб, фуқаролар, ўзгувчilar, ҳарбийлар билан дилдан курган сұхбатлари ва ижорлари шубҳасиз, тингловчиларга катта завқ-шавқ улашди. Ҳеч шубҳасиз, инсонлар қалбига чўф ташлашган ушбу мулоқотларнинг нафи янада самарали бўлади.

Абдумажид АЗИМ,  
Ўзбекистон ёзувчилар ушумаси аъзоси

Буюк келажагимизни  
мард ва олижоноб  
ҳалқимиз билан  
бирга курамиз

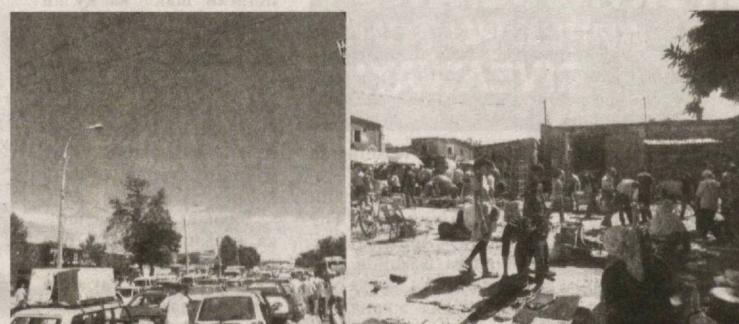
## Эсдан чиққан эски гаплар

### ► ЛУҚМА

Газетамизнинг 2014 йил 29 январь сонида «Янигидобод бозорида...» сарлавхаси остида мақола чоп этилган эди. Унда пойтахтимизнинг Янгидобод туманида жойлашган «Янигидобод илгари фойдаланишда бўлган мол-мулкни сотишга ихтисослашган бозори»даги беҳаёй дисклар сотилаётгани ҳақида Фикр ва мулоҳазалар билдирилганди. Буни карангни, орадан уч йил туғи яна ўша бозорга йўлумиз тушди. Аҳвол ўша-ӯша. Беҳаёлигу ахлоқсизликни тарғиб қўлувчилар ҳануз ўзларидан кўпайиб ётиди.

Қонунчиликда ахлоқсизликни тарғиб кўлтани учун (жиноят кодексининг 130-моддаси) қатъий жазо беглилантан бўлса-да, тириклик пайди юрганилар бу иши тап тортмай амалга ошириб келмоқдадар. Бундай киммалар ўзгалирни ҳам ўз ботқофга тортишда давом этмоқда. Энг ачиниариси, уларнинг қармогита, асосан ёшлар илмий-инномида.

Конунчиликда ахлоқсизликни тарғиб кўлтани учун (жиноят кодексининг 130-моддаси) қатъий жазо беглилантан бўлса-да, тириклик пайди юрганилар бу иши тап тортмай амалга ошириб келмоқдадар. Бундай киммалар ўзгалирни ҳам ўз ботқофга тортишда давом этмоқда. Энг ачиниариси, уларнинг қармогита, асосан ёшлар илмий-инномида.



ва эски-тускилар турмас, озуқалар ерда ёйиб сотилмас ёки кўрсантиз иштаган-миз...

Энг қизиги, бу бозорга пластик, терминал каби замонавий ускуна-ларнинг умуман қареги йўй. Чунки бу ерда иш юритиш ҳам ўзига хос.

Эски буюмлар-ку, десак. Бозорнинг тўртддан бирни янги кийим-кечак ва буюмлардан иборат. «Улар-чи?», деган савол бирор чиқиши «қизиқ»тимрайди...

Бозорнинг бундай мансаралари ҳақида гап-пирсанг, кети узилмайди. Ҳуллас, бу бозорда тартиб, қонун-қоидалар мутлақ ёт. Ҳукумимиз то- монидан бозорларни тубдан ислоҳ килиши бўлди. Ҳамма нарсадан озод. Эс-кичилар эса 6000 сўм тўлашди. Тамом. Ҳоҳлаган нарсадан унтиш. Бундай бағрикент бозорда фаолият юритиш ҳади оидий. Терминал ҳам, пластик ҳам, ҳужжат ҳам кечириб.

Яна бир гап. Агар бу бозорга келмоқчи бўлсантиз, автоуловингизни назарда хамма нарса мумкин. «Ихтисослашган» сўзининг шундай катта имкониятлари бор-

лигини билмаган экан-миз...

Энг қизиги, бу бозорга пластик, терминал каби замонавий ускуна-ларнинг умуман қареги йўй. Чунки бу ерда иш юритиш ҳам ўзига хос.

Эски буюмлар-ку, десак. Бозорнинг тўртддан бирни янги кийим-кечак ва буюмлардан иборат. «Улар-чи?», деган савол бирор чиқиши «қизиқ»тимрайди...

Бозорнинг бундай мансаралари ҳақида гап-пирсанг, кети узилмайди. Ҳуллас, бу бозорда тартиб, қонун-қоидалар мутлақ ёт. Ҳукумимиз то- монидан бозорларни тубдан ислоҳ килиши бўлди. Ҳамма нарсадан озод. Эс-кичилар эса 6000 сўм тўлашди. Тамом. Ҳоҳлаган нарсадан унтиш. Бундай бағрикент бозорда фаолият юритиш ҳади оидий. Терминал ҳам, пластик ҳам, ҳужжат ҳам кечириб.

Яна бир гап. Агар бу бозорга келмоқчи бўлсантиз, автоуловингизни назарда хамма нарса мумкин. «Ихтисослашган» сўзининг шундай катта имкониятлари бор-

лигини билмаган экан-миз...

Энг қизиги, бу бозорга пластик, терминал каби замонавий ускуна-ларнинг умуман қареги йўй. Чунки бу ерда иш юритиш ҳам ўзига хос.

Эски буюмлар-ку, десак. Бозорнинг тўртддан бирни янги кийим-кечак ва буюмлардан иборат. «Улар-чи?», деган савол бирор чиқиши «қизиқ»тимрайди...

Бозорнинг бундай мансаралари ҳақида гап-пирсанг, кети узилмайди. Ҳуллас, бу бозорда тартиб, қонун-қоидалар мутлақ ёт. Ҳукумимиз то- монидан бозорларни тубдан ислоҳ килиши бўлди. Ҳамма нарсадан озод. Эс-кичилар эса 6000 сўм тўлашди. Тамом. Ҳоҳлаган нарсадан унтиш. Бундай бағрикент бозорда фаолият юритиш ҳади оидий. Терминал ҳам, пластик ҳам, ҳужжат ҳам кечириб.

Яна бир гап. Агар бу бозорга келмоқчи бўлсантиз, автоуловингизни назарда хамма нарса мумкин. «Ихтисослашган» сўзининг шундай катта имкониятлари бор-

лигини билмаган экан-миз...

Энг қизиги, бу бозорга пластик, терминал каби замонавий ускуна-ларнинг умуман қареги йўй. Чунки бу ерда иш юритиш ҳам ўзига хос.

Эски буюмлар-ку, десак. Бозорнинг тўртддан бирни янги кийим-кечак ва буюмлардан иборат. «Улар-чи?», деган савол бирор чиқиши «қизиқ»тимрайди...

Бозорнинг бундай мансаралари ҳақида гап-пирсанг, кети узилмайди. Ҳуллас, бу бозорда тартиб, қонун-қоидалар мутлақ ёт. Ҳукумимиз то- монидан бозорларни тубдан ислоҳ килиши бўлди. Ҳамма нарсадан озод. Эс-кичилар эса 6000 сўм тўлашди. Тамом. Ҳоҳлаган нарсадан унтиш. Бундай бағрикент бозорда фаолият юритиш ҳади оидий. Терминал ҳам, пластик ҳам, ҳужжат ҳам кечириб.

Яна бир гап. Агар бу бозорга келмоқчи бўлсантиз, автоуловингизни назарда хамма нарса мумкин. «Ихтисослашган» сўзининг шундай катта имкониятлари бор-



Яна бир гап. Агар бу бозорга келмоқчи бўлсантиз, автоуловингизни назарда хамма нарса мумкин. «Ихтисослашган» сўзининг шундай катта имкониятлари бор-

### ► СОЛИҚ ПОЧТАСИДАН

Юртимида мустакиллиги йилларидан тадбиркорлик, жумладан, хусусий секторни соҳасини янада юксалтириш, аҳоли бандилинг таъминлаш борасидан кичик бизнес субъектларига бир қатор имтиёз ва преференциялар берилмоқда.

Жумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 апрелдаги «Солигини сақчани тизимишинг хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» тартиби, хусусий тиббий мусассаларига кенг кўлами имтиёз ва преференциялар берилмоқда. Ҳумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 апрелдаги «Солигини сақчани тизимишинг хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» тартиби, хусусий тиббий мусассаларига кенг кўлами имтиёз ва преференциялар берилмоқда. Ҳумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 апрелдаги «Солигини сақчани тизимишинг хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» тартиби, хусусий тиббий мусассаларига кенг кўлами имтиёз ва преференциялар берилмоқда. Ҳумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 апрелдаги «Солигини сақчани тизимишинг хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида» тартиби, хусусий тиббий мусассаларига кенг кўлами имтиёз ва преференциялар берилмоқда. Ҳумладан, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2017 йил 1 апрелдаги «Солигини сақчани тизимишинг хусусий секторни янада ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрис









## ►МОЗИЙДАН САДО

Маълумки, соҳибқорон Амир Темур давридан кейин Туркистонда хукмронлиг қилган сулолалар мамлакатнинг аввалин мавқеини тиклай олмади. Шайбонийлар, улардан кейин таҳта келган Аштархонийлар ва Мангитлар замонида мамлакатда ўрта аср феодал тарқоғлиги, башбошдоғлиг ҳўм сурди. Туркистон аҳли дунёда юз берадиган ижтимои, иқтиносий техникавий ўзғаришлардан мутлақо бехабар ҳолда, учта хонликка бўлиниб, бир-бирлари билан низолашишда давом этди. Шунга карасдан айрим хукмдорлар маълум ислоҳотлар ўтказишга, юрт ободлигига ҳаракат қилган.

Ўзбек миллий давлатчилиги тарихида мангитлар хукмронлиг ўзига хос давр ҳисобланади. Ушбу даврда ўтказилган турли ислоҳотлар, сийёсий воқеалар ўша даврда яшаб ижод этган тархнависларни асарларида ўз исботини топган. Бу гунги кунга келиб улар давлатчилик масалаларини тадқиқ этишда асосий манба бўлиб хизмат кильмоқда. 1756 йил деқабрь ойида Муҳаммад Раҳимнинг расман Бухоро таҳтини ёгаллаши билан мангитлар сулоласи хукмронлиги бошланди.

Улар Бухоро амиригини бир юз эллик йилдан ортиқ вақт мобайнида, яъни Россия томонидан босиб олинишига қадар бошқарган. Бу даврда Туркистон ўлқасида турли сийёсий ислоҳотлар ўтказилди. Хукмдорлар томонидан давлатни ривоҷлантириш ва бошқаришнинг янги тизими ишлаб чиқилган. Шайбонийлар ва

*Уйи маъқола Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси хузуридаги нодавлат-нотижасорат ташкилотларини ва фуқаролар жамиятининг бошча институтларини қўллаб-куватлаш Жамоати фонди томонидан давлат гранти ажратилиган "Ўтишини улугъ ҳалқини келажаги ҳам буюк бўлаб" номли лойҳаси асосида чоп этилмоқда.*

**Азалий расм-русларда ҳикмат бор**

## ►УМРБОҚИЙ УДУМЛАР

Ҳар бир ҳалқнинг асрлар давомида тўплаган ҳаётӣ таҳрибалари бор, улар турли воситалар билан келажак авлодга мерос килип қолдирлади. Урф-одат, анъана ва удумлар бизга ота-боболардан қолган ана шундай маънавий меросdir. Бундай тушунчалар йиллар мобайнида аждодларимизнинг дунёкараши, ҳаётининг негизи сифатида вуҳудга келиб, онгу шууридан чукур жой олган кадриялардир. Уларни қанчалик асрал оляпмиз ёки уларга қайда раҳражада амал қиялимиз, буни буғунги ҳаётимиз акс этириб туриди.

Ҳозиргидек шиддатли ва тезкор, маданийлар умумлашувига уринишлар бўлғанда бир даврда азалий қадрияларимизга қайта-қайта мурожаат қилишга эҳтиёж сезиди. "Умрбокий удумлар" деб номланган янги руҳни ташкил этишинан мақсад ҳам шу - ўзўмизга қўзғу тутиб, ҳаётимизнинг шакл-шамйлидаги ўзгарышларни англаф боришидан иборат.

Илк мақсолани оила куончи билган бола тувилиши билан ўтказиладиган урф-одатларга бағишладик. Эътибор берган бўлсангиз, қадимиш удумларимизнинг ҳар бирин майдан максадга қартирган.

- Оила ва оиласий маросимлар этиности оид маданий ва маший антандар узатувчи ҳамда давомчисидир. Туғилиш никоҳ ва узим билан боғлиқ расм-руслар наини тафаккур йўналтирилган, балки ҳиссият ву руҳ билан боғлиқ мухим босқичлардан иборат, - дейди тарих фаналари доктори, профессор Адҳам Аширов. - Айнича, ҷаҳонга тағибида тарбияси билан боғлиқ маросимларининг барчашини саклаш асосий максал ҳисобланган. Авваллари Ўрга Осиё ҳалқларидан болалар ўтим кўп бўлганини инобатга олсан, бу мақсадни терарроқ тушунмас. Хоразмда болалис турмаган аёллар фарзанди бўлганида ҷаҳонга келингандан кийлини хонадан останосига қўйилиб кесилган. Одатда, бундай ҳолатда түгилган чакоқларга Остонакул деб исм юйилган (бу олдат қозоқ ва тохиж ҳалқларидан ҳам утрайди). Фарғона водийси ва республикаизмининг бошча бир қатор ҳудудларига ҷаҳонга келингандан кийлини кесган доя момолар уни бирорта оҳорни ма-

тога ўраб, бешикнинг оёқ тағрифи қақсонита болгаб қўйғандар. Бунда ҷаҳонга униб ўсқин, бевакъ нобуд бўлмасин, деган ниyat мужассамлашган. Колаверса, боланинг киндиғи бешикнга осиб қўйлганда, бола ўз жисмидан ажралган булакни излаб ўғламас экан. Бундан ҷаҳонга киндиғи таҳтини ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла даврида қиндиқ ўйқолиб қолса, бола турли ҳаштакларга қалинида, деган кўркўб бўлган. Бу тасаввурлар тасодифи эмас, балки қадимиш туркайларнинг Умай она (ҳомилодар аёл ва болалис асрайдиган ҳайриҳо) тўғрисидаги умумий ҳаштакларга асосида шаклланган. Қадимда туркайларда Умай она размаларга ошиқ, камон ва ўқ, бронза тұрма, урчук, қаби ашёлар билан бирлаш қиндиқ ҳам таалуқли бўлган. Ҳаъз тасаввурда ҷаҳонга билан таъсирланган ўзига хос ҳимояноситаси вазифасини бажарганини кўриш мумкин. Чунки чилла